

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00
F: 01 300 13 56
E: gp.uvhvvr@gov.si
www.uvhvvr.gov.si

NAČRT UKREPOV
OBVLADOVANJA ZLATE TRSNE RUMENICE
(Grapevine flavescence dorée fitopazma)
Sektor za zdravje rastlin in rastlinski
semenski material

Ljubljana, maj 2018

NAČRT UKREPOV OBVLADOVANJA ZLATE TRSNE RUMENICE

1	UVOD	3
2	PРАВNA PODLAGA	3
3	NAMEN NAČRTA	3
4	IZVAJALCI NAČRTA, NALOGE IN POOBLASTILA	3
4.1	Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin	3
4.2	Pooblašчени izvajalci	4
4.3	Organ za potrjevanje	4
4.4	Pooblašчени laboratorij	4
4.5	Imetniki trte	4
5	UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA IN ZATIRANJE ZLATE TRSNE RUMENICE	5
5.1	Zdravstveni pregledi trte	5
5.2	Obveščanje o sumu na navzočnost FD	6
5.3	Spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka	6
5.4	Odstranjevanje navadnega srobota	7
5.5	Ukrepi v razmejenem območju zlate trsne rumenice	7
5.5.1	Določitev razmejenega območja zlate trsne rumenice	7
5.5.2	Ukrepi v žarišču okužbe zlate trsne rumenice	8
5.5.2.1	Ukrepi v vinogradih za pridelavo grozdja	8
5.5.2.2	Ukrepi v trsnici, matičnem vinogradu in matičnjaku	9
5.5.3	Ukrepi v varovalnem pasu žarišča okužbe	10
5.6	Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi	10
5.6.1	Sredstva za zatiranje ameriškega škržatka	11
5.6.2	Vinogradi za pridelavo grozdja, brajde in ohišnice v žariščih okužbe in varovalnih pasovih žarišč okužbe	12
5.6.3	Matični vinogradi, matičnjaki in trsnice	14
5.6.4	Vinogradi izven razmejenih območij zlate trsne rumenice	15
5.6.5	Podatki o fitofarmaceutskih sredstvih za zatiranje ameriškega škržatka ..	16
5.6.5.1	Actara 25 WG	16
5.6.5.2	Reldan 22 EC	16
5.6.5.3	Pyrinex M22	17
5.6.5.4	Decis 2,5 EC, Decis, Gat decline	17
5.6.5.5	Pripravki na osnovi piretrina	17
5.6.5.6	Steward	18
5.7	Metoda tretiranja z vročo vodo	18
5.8	Ukrepi v opuščenih vinogradih	18
6	PRIDELAVA NEOKUŽENIH TRSNIH CEPLJENK, CEPIČEV IN PODLAG TRTE	19
6.1	Neokuženo mesto pridelave	19
6.2	Premeščanje v varovana območja za fitoplazmo Grapevine flavescence dorée	

1 UVOD

Zlata trsna rumenica je nevarna bolezen trte, ki jo povzroča karantenska fitoplazma Grapevine flavescence dorée (v nadaljevanju: FD), uvrščena v prilogo II.A.II Direktive Sveta 2000/29/ES. FD se s pomočjo prenašalca ameriškega škržatka v vinogradih lahko zelo hitro širi in povzroči izbruhe, okužene trte pa v nekaj letih propadejo.

V Sloveniji je bila FD prvič ugotovljena leta 2005 na Primorskem v okolici Kopra. V letih 2006 in 2007 je bila FD odkrita na več lokacijah v slovenski Istri, v letu 2008 pa prvič na Dolenjskem in v letu 2009 v vseh vinorodnih deželah. V naslednjih letih so sledila odkritja novih žarišč. Večji izbruhi so bili ugotovljeni v slovenski Istri, na Krasu in v okolici Novega mesta, drugod pa so bile okužene le posamezne trte.

Ukrepe določa Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje zlate trsne rumenice (Uradni list RS, št. 48/14, 49/16 in 8/17, v nadaljevanju: pravilnik). Pravilnik med drugim določa, da Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju: Uprava) pripravi Načrt ukrepov obvladovanja zlate trsne rumenice (v nadaljevanju: načrt ukrepov), ki se po potrebi dopolnjuje in spreminja.

Načrt ukrepov se objavi na spletni strani Uprave:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/nevarni_skodljivci_in_bolezni_rastl_in/karantenski_skodljivi_organizmi/posebno_nadzorovani_skodljivi_organizmi/zlata_trsna_rumenica/

2 PRAVNA PODLAGA

- Zakon o zdravstvenem varstvu rastlin (Uradni list RS, št. 62/07 - ZZVR-1-UPB2, 36/2010 in 40/14 – ZIN-B) (v nadaljevanju: ZZVR-1),
- Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje zlate trsne rumenice (Uradni list RS, št. 48/14, 49/16 in 8/17) (v nadaljevanju: pravilnik)

3 NAMEN NAČRTA

Načrt ukrepov podrobneje opredeljuje ukrepe zaradi preprečevanja izbruhov zlate trsne rumenice, ki lahko povzročijo veliko gospodarsko škodo. V načrtu ukrepov so bolj natančno obrazložene obveznosti imetnikov trte v vinogradih za pridelavo grozdja, brajda in ohišnicah ter v trsnicah in matičnih nasadih (matični vinogradi in matičnjaki). Podrobneje so opredeljene tudi naloge in pooblastila Uprave, pooblaščenih izvajalcev in organa za potrjevanje. Načrt vsebuje tudi navodila za zatiranje ameriškega škržatka vključno z okvirnimi roki, številom tretiranj in fitofarmacevtskimi sredstvi.

4 IZVAJALCI NAČRTA, NALOGE IN POOBLASTILA

Obveznosti, naloge oz. pooblastila posameznih izvajalcev so natančneje opisani v poglavju 5.

4.1 Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Sektor za zdravje rastlin in rastlinski semenski material, zagotavlja:

- Določitev razmejenih območij na podlagi rezultatov laboratorijskih analiz v okviru programa preiskave za fitoplazmo Grapevine flavescence dorée in
- Koordinacijo, poročanje in izmenjavo informacij med sodelujočimi v načrtu ukrepov

Fitosanitarni inšpektorji Inšpekcije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin izvajajo:

- zdravstvene preglede in inšpekcijski nadzor nad izvajanjem ukrepov za zatiranje in

- preprečevanje širjenja zlate trsne rumenice v skladu z ZZVR-1 in s pravilnikom,
- inšpekcijski nadzor na enotah pridelave rastlin za saditev trte kategorije standard in v njihovih varovalnih pasovih,
- inšpekcijski nadzor na mejnih vstopnih mestih in v notranjosti države pri pridelavi in premeščanju trte,
- inšpekcijski nadzor nad delom pooblaščenih izvajalcev in organa za potrjevanje
- s pomočjo informacijskega sistema zagotavljajo podatke o zdravstvenih pregledih in ukrepih v žariščih okužbe.

4.2 Pooblaščeni izvajalci

Pooblaščeni izvajalci so nosilci javnih pooblastil v skladu z ZZVR-1 na naslednjih institucijah:

- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Maribor,
- KGZS-Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto,
- Kmetijski inštitut Slovenije.

Pooblaščeni izvajalci izvajajo zdravstvene preglede v varovalnih pasovih žarišč okužbe in izven razmejenega območja. S pomočjo informacijskega sistema Upravi zagotavljajo podatke o teh zdravstvenih pregledih.

4.3 Organ za potrjevanje

Kmetijski inštitut Slovenije kot organ za uradno potrjevanje trte v skladu z Zakonom o semenskem materialu kmetijskih rastlin (Uradni list RS, št. 25/05-uradno prečiščeno besedilo, 41/09, 32/12 in 90/12-ZdZPVHVVR) izvaja zdravstvene preglede v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih za uradno potrjen material trte in v njihovih varovalnih pasovih. S pomočjo informacijskega sistema Upravi zagotavlja podatke o teh zdravstvenih pregledih.

4.4 Pooblaščeni laboratorij

Pooblaščeni laboratorij v skladu z ZZVR-1 za diagnostične preiskave uradnih vzorcev za ugotavljanje navzočnosti FD je Nacionalni inštitut za biologijo. O rezultatih analize obvesti Upravo v skladu s Smernicami za obveščanje in objavlanje podatkov o pojavu rastlinskih škodljivih organizmov in odrejenih ukrepih, ki jih je pripravila Uprava.

4.5 Imetniki trte

Obveznosti imetnikov trte so naslednje:

- redno pregledovanje trt, kot je opisano v poglavju 5.1;
- obveščanje o sumu na navzočnost FD, kot je opisano v poglavju 5.2 v primeru, če najdejo trte z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic;
- spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih (poglavje 5.3),
- zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi na trti v razmejenih območjih, v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih pa povsod po Sloveniji (poglavje 5.6)
- odstranjevanje navadnega srobot v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih ter njihovi okolici (poglavje 5.4)
- izvajanje ukrepov, kot je opisano v poglavju 5.5.

5 UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA IN ZATIRANJE ZLATE TRSNE RUMENICE

Ukrepi se nanašajo na vse rastline rodu *Vitis*, ki rastejo v vinogradih za pridelavo grozdja, v ohišnicah ali brajdah ter na trte v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.

5.1 Zdravstveni pregledi trte

Zdravstvene preglede trte izvajajo:

- imetniki, ki morajo redno pregledovati trte na navzočnost bolezenskih znamenj trsnih rumenic. Trte morajo pregledovati v vinogradih za pridelavo grozdja, v brajdah in ohišnicah, prav tako tudi v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.
- fitosanitarni inšpektorji v žariščih okužbe zlate trsne rumenice na enotah pridelave trte (v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih) sadilnega materiala kategorije standard ter v njihovih varovalnih pasovih
- pooblaščen izvajalci v vinogradih v varovalnem pasu žarišč okužbe zlate trsne rumenice ter izven razmejenega območja.
- organ za potrjevanje v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih ter v njihovih varovalnih pasovih za uradno potrjeni material trte.

Na trti so bile v Evropi odkrite poleg zlate trsne rumenice še druge rumenice, ki imajo podobna bolezenska znamenja. Fitoplazme, ki se pojavljajo na trti, razvrščamo v 3 skupine:

- skupina brestovih rumenic: v to skupino spada zlata trsna rumenica, ki jo povzroča karantenska fitoplazma *Grapevine Flavescence dorée* (FD);
- skupina stolbur: v to skupino spada fitoplazma *Bois noir*, ki povzroča rumenico počrnelosti lesa (BN) in je v Sloveniji bolj pogosta kot FD;
- skupina rumenic aster (*Aster yellows*, AY), ki je bila v Sloveniji že ugotovljena na trti, vendar je redka.

Brez laboratorijske analize ni mogoče ugotoviti, za katero fitoplazmo gre.

Primeren čas za pregledovanje trt na navzočnost trsnih rumenic je **v času od konca cvetenja oziroma začetka julija do konca rastle dobe**, to je do takrat, ko se v jeseni začne staranje in odpadanje listja: do sredine septembra, če je lepa jesen, tudi do konca septembra ali celo v začetku oktobra. Bolezenska znamenja so po navadi dobro vidna od sredine avgusta dalje. Pri tem kaže poudariti, da se bolezenska znamenja običajno začnejo pojavljati v naslednjem letu po okužbi.

Na okužbo s FD se sumi, če so na trti vidna katera koli izmed bolezenskih znamenj trsnih rumenic:

Splošna znamenja:

- očitna bolezenska znamenja se začnejo pojavljati v začetku julija in se proti jeseni stopnjujejo;
- bolezenska znamenja navadno zajamejo cel trs, včasih pa tudi le del trsa (posamezne rozge).

Listi:

- splošna bledikavost ali obarvanje listov okuženih trsov, ki zajema vse liste na okuženem trsu ali poganjku;
- splošno ali sektorsko rumenenje listja pri belih oz. rdečenju pri rdečih sortah; obolelo tkivo lahko pozneje na posameznih delih odmre;
- vihanje listnih robov navznoter; intenzivnost vihanja je odvisna od sorte in stopnje razvoja bolezenskih znamenj;
- listi so togi in krhki in se pri mečkanju zdrobijo;
- v času odpadanja listja se listna ploskev navadno loči od peclja tako, da pecelj še dolgo ostane na rozgi;

- možna delna nekroza listnih žil.

Poganjki in rozge:

- mlahavi ali povešeni poganjki zaradi pomanjkljivega olesenevanja tkiva;
- pri nekaterih sortah pojav drobnih temnorjavih ali črnih bradavičk na spodnjih medčlenkih zelenih poganjkov;
- neenakomerno in pomanjkljivo olesenevanje rozg, zato te pozimi pogosto odmrejo in počrnijo;
- možen razvoj nekroz na notranji strani luba;
- poznejše in neenakomerno odganjanje spomladi.

Grozdje:

- venenje jagod in pozneje sušenje celih grozdov ali njihovih delov od sredine poletja naprej;
- možne posledice so lahko tudi slaba oploditev, osipanje in včasih tudi odmiranje kabrnkov.

Fotografije bolezenskih znamenj so dostopne na spletni strani Uprave:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/nevarni_skodljivci_in_bolezni_rastl_in/karantenski_skodljivi_organizmi/posebno_nadzorovani_skodljivi_organizmi/zlata_trсна_rumenica/.

Boleznska znamenja so ponavadi vidna le na vinski trti (*Vitis vinifera*), na različnih sortah so različno izražena. Izraženost bolezenskih znamenj je odvisna od sorte, časa v rastni dobi in tudi od časa, ki je minil po okužbi, ter od okoljskih dejavnikov. **Dobro so vidna tudi na samorodnih trtah, kot je npr. šmarnica (Noah). Na matičnih rastlinah za podlage pa so le redko vidna oziroma slabo izražena.**

V primeru suma na okužbo s FD fitosanitarni inšpektor, pooblaščen izvajalec ali organ za potrjevanje odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz poglavja 4.4.

5.2 Obveščanje o sumu na navzočnost FD

Obveznost obveščanja o sumu na navzočnost FD velja za imetnike vinogradov za pridelavo grozdja ter tudi brajd ali trte v ohišnicah, kot tudi za imetnike matičnih vinogradov, matičnjakov in trsnic.

V žarišču okužbe zlate trsne rumenice mora imetnik o vsakem novem sumu na FD obvestiti fitosanitarnega inšpektorja.

V varovalnem pasu žarišča okužbe ali izven razmejenega območja zlate trsne rumenice: če imetnik najde sumljiva bolezenska znamenja, mora o sumu takoj obvestiti pooblaščenega izvajalca na lokalnem kmetijsko gozdarskem zavodu ali inštitutu iz točke 4.2 ali fitosanitarnega inšpektorja. Če pooblaščen izvajalec ali fitosanitarni inšpektor sumi, da gre za zlato trsno rumenico, odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz točke 4.4, ki sum potrdi ali ovrže oziroma ugotovi tip trsne rumenice.

5.3 Spremljanje navzočnosti ameriškega škržatka

Na enotah pridelave rastlin trte za saditev, to je **v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih**, so imetniki dolžni spremljati ameriškega škržatka z rumenimi lepljivimi ploščami na ozemlju celotne Slovenije.

Na enoti pridelave izobesijo rumene lepljive plošče v začetku julija in sicer:

- najmanj od 3 do 5 plošč na ha; v primeru večjih parcel se število plošč ustrezno poveča,

- plošče je treba nastaviti v začetku julija
- pregledujejo se na 7 do 10 dni do sredine septembra,
- plošče se menjavajo na 2 do 3 tedne,
- ulov se redno beleži.

V vinogradih za pridelavo grozdja je spremljanje ameriškega škržatka zlasti v razmejenem območju smiselno, saj tako lahko ugotovimo, ali je bilo tretiranje ameriškega škržatka uspešno opravljeno oziroma če bi bilo treba tretiranje ponoviti.

Kdor ameriškega škržatka ne pozna, se lahko obrne na službo za varstvo rastlin na lokalnem kmetijsko gozdarskem zavodu ali inštitutu (točka 5.6 o zatiranju ameriškega škržatka).

5.4 Odstranjevanje navadnega srobot

Pravilnik določa, da morajo imetniki odstraniti srobot iz matičnih vinogradov, matičnjakov in trsnic ter njihove okolice, da bi preprečili morebiten prenos FD na trto. Navadni srobot lahko predstavlja tveganje za prenos FD na trto s pomočjo prenašalca navadnega dolgoglavca (*Dictyophara europaea*).

Srobot je treba izkopati ali pa ga porezati nekaj cm od tal in nato ostanek rastline premazati z neselektivnim herbicidom na bazi glifosata¹. Z neselektivnim herbicidom ponavadi navadnega srobot ne uničimo popolnoma, zato je treba tretiranje po potrebi ponoviti. V jesenskem času je tretiranje bolj učinkovito. Pri tretiranju je treba paziti, da herbicida ne zanaša na zelene dele trte.

Odstranjevanje navadnega srobot v proizvodnih vinogradih in njihovi okolici je priporočljivo povsod, ne le na razmejenih območjih. Ukrep za proizvodne vinograde ni obvezen, je pa priporočljiv iz istih razlogov kot pri pridelavi razmnoževalnega in sadilnega materiala.

5.5 Ukrepi v razmejenem območju zlate trsne rumenice

5.5.1 Določitev razmejenega območja zlate trsne rumenice

V primeru laboratorijsko potrjene najdbe FD v trti Uprava z odločbo določi **razmejeno območje zlate trsne rumenice, ki ga sestavljata žarišče okužbe in varovalni pas žarišča okužbe**.

Žarišča okužbe, določena v letih od 2006 do 2013, obsegajo območje okrog okuženih trt s polmerom 1000 oziroma 500 m.

Od leta 2014 dalje pa se v skladu s pravilnikom pri določitvi polmera žarišča okužbe upošteva znanstvene ugotovitve o FD, biologijo FD in ameriškega škržatka, navzočnost gostiteljskih rastlin ter stopnjo njihove okuženosti in razširjenost ameriškega škržatka.

V žariščih okužbe se izvajajo ukrepi izkoreninjenja FD.

Varovalni pas žarišča okužbe je območje okrog žarišča s širino najmanj 5 km, v katerem se izvajajo ukrepi preprečevanja širjenja FD. Zaradi številnih najdb zlate trsne rumenice je leta 2013 Uprava varovalni pas določila tako, da vključuje vse vinorodne dežele in obsega večino območij, kjer so v Sloveniji vinogradi.

Seznam ter grafični prikaz razmejenih območij z žarišči okužbe in varnostnimi območji je objavljen na spletni strani Uprave:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/nevarni_skodljivci_in_bolezni_rastl_in/karantenski_skodljivi_organizmi/posebno_nadzorovani_skodljivi_organizmi/zlata_trsna_rumenica/ .

¹ Pripravki na bazi glifosata imajo dovoljenje do 31. 12. 2018.

5.5.2 Ukrepi v žarišču okužbe zlate trsne rumenice

V žarišču okužbe je treba izvajati **ukrepe izkoreninjenja**. To velja za vse trte v vinogradih za pridelavo grozdja, v ohišnicah ali brajdah ter v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah.

Obveznosti imetnikov trte v žarišču okužbe:

- odstraniti morajo vse trte z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic iz poglavja 5.1, kot to odredi fitosanitarni inšpektor;
- redno pregledovati trte (poglavje 5.1) in o vsakem novem sumu na navzočnost FD morajo obvestiti fitosanitarnega inšpektorja (poglavje 5.2);
- tretirati morajo ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.6;
- ne smejo premeščati rastlin za saditev trte, to je cepičev, podlag in trsnih cepljenk, iz žarišča okužbe. Možna odstopanja od te prepovedi so podrobneje razložena v poglavju 5.5.2.2;
- spremljati ameriškega škržatka v trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih, kot je navedeno v poglavju 5.3.

Vse trte, ki kažejo bolezenska znamenja trsnih rumenic, opisana v poglavju 5.1, je treba odstraniti in uničiti s koreninami vred. To lahko napravimo na 2 načina:

- trto izkoplremo s koreninami vred ali
- jo odrežemo nad zemljo ter režno ploskev premažemo z neselektivnim herbicidom na bazi glifosata.

V žarišču okužbe je treba trte z bolezenskimi znamenji odstraniti čim prej, vsekakor pa pred naslednjo rastno dobo, da se odstrani vir okužb za širjenje FD.

Pomembno je, da kasneje spremljamo, če ni trta ponovno odgnala iz debla ali iz korenin, tudi taki poganjki so namreč vir okužbe. V tem primeru poganjke potrgamo ali jih ponovno premažemo z neselektivnim herbicidom. Delovanje herbicida je boljše v jesenskem času. Pri tem pazimo, da herbicida ne zanaša na sosednje trte.

Ko je z odločbo Uprave določeno žarišče, ni več potrebno, da se opravijo laboratorijske analize za vse trte, ki v žarišču kažejo bolezenska znamenja trsnih rumenic, temveč je treba odstraniti vse trte z bolezenskimi znamenji brez nadaljnjih laboratorijskih analiz. Ko v trti ugotovimo navzočnost FD, je pomembno, da se izvede ukrepe izkoreninjenja v celotnem žarišču, da bi preprečili širjenje FD navzven v varovalni pas žarišča okužbe, ki je neokuženo območje. Zato je v žarišču treba natančno pregledati vse trte. Intenzivni pregledi trt v celotnem žarišču ter dosledno uničevanje vseh trt z bolezenskimi znamenji trsnih rumenic se nadaljujejo vsako leto ob primernem času (ko so vidna bolezenska znamenja trsnih rumenic iz poglavja 5.1), dokler je žarišče razmejeno. Uprava prekliče razmejitev žarišča okužbe šele potem, ko 2 zaporedni rastni dobi na nobeni trti v tem žarišču ni več bolezenskih znamenj trsnih rumenic oziroma ni z laboratorijsko analizo dokazana navzočnost FD v trti. Tako žarišče se uvrsti med žarišča v mirovanju, celotno razmejeno območje pa se ne prekliče. V njem se še naprej izvajajo zdravstveni pregledi. V primeru, ko gre za sum na okužbo, pooblaščen oseba odvzame uradni vzorec, da bi pravočasno ugotovili morebitne nove okužbe in preprečili širjenje.

5.5.2.1 Ukrepi v vinogradih za pridelavo grozdja

Fitosanitarni inšpektor v vinogradu za pridelavo grozdja odredi **uničenje vseh trt z bolezenskimi znamenji, če je v vinogradu manj kot 20% trt z bolezenskimi znamenji**.

Če je v vinogradu več kot 20% trt z bolezenskimi znamenji, obstaja tveganje, da je s FD okužena večina trt v vinogradu, četudi te še ne kažejo bolezenskih znamenj. V takem primeru

fitosanitarni inšpektor odvzame dodatne vzorce za laboratorijsko analizo. Uprava nato pripravi oceno tveganja na podlagi rezultatov laboratorijskih analiz dodatnih vzorcev ter drugih ugotovitev. V oceni tveganja se ugotovi, če je potrebna izkrcitev celotnega vinograda.

Ker obstaja možnost, da pri odstranitvi trt niso bile odstranjene vse korenine trt in iz njih še odganjajo okuženi poganjki, lahko ob ponovnem sajenju trt na tako površino ameriški škržatek prenese okužbo na novo posajene trte. Zato je treba take poganjke sproti odstranjevati ali jih premazati z neselektivnim herbicidom na podlagi glifosata. S sajenjem novih trt je priporočljivo počakati, dokler iz korenin odstranjenih trt še izraščajo poganjki.

Ker se bolezenska znamenja pri zlati trsni rumenici ne pokažejo takoj po okužbi, temveč običajno šele naslednje leto, lahko pričakujemo trte z bolezenskimi znamenji FD v vinogradu tudi še v naslednjem letu, čeprav smo prejšnje leto okužene trte z vidnimi znamenji že odstranili. Zato obstaja tveganje, da bi se trte, ki bi jih dosadili v vinograd takoj po odstranitvi okuženih trt, ponovno okužile s FD. Z dosajevanjem novih trt je zato priporočljivo počakati, dokler se stanje v vinogradu ne ustali in se simptomatične trte ne pojavljajo več.

Imetniki morajo v žariščih okužbe **zatirati ameriškega škržatka**, kot je opisano v poglavju 5.6.

5.5.2.2 Ukrepi v trsnici, matičnem vinogradu in matičnjaku

Pravilnik prepoveduje premeščanje rastlin za saditev trte iz žarišča okužbe, to je cepičev, podlag in trsnih cepljenk. Možna odstopanja od te prepovedi so navedena v nadaljevanju.

Če je bila okužba s FD najdena v trsnici, je treba uničiti vse trte iz iste partije, ki ji pripada okužena rastlina. Uničenje je treba izvesti s koreninami vred. Preostale trte iz te trsnice je treba sortirati in skladiščiti ločeno od ostalih cepljenk z istega mesta pridelave. Fitosanitarni inšpektor dovoli premeščanje teh preostalih trt, če:

- je iz evidenc razvidno, da je bilo v trsnici opravljeno tretiranje ameriškega škržatka, kot je opisano v poglavju 5.6 in
- so bile te trte tretirane z vročo vodo v skladu z metodo, navedeno v poglavju 5.7.

Imetnik tretiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi ter tretiranje z vročo vodo izkazuje z evidenco.

Če je bila okužba s FD odkrita v matičnem vinogradu ali matičnjaku, fitosanitarni inšpektor odredi ukrepe izkoreninjenja (odstranitev in uničenje vseh trt z bolezenskimi znamenji) in prepove rez cepičev oziroma podlag za to rastno dobo in za dve naslednji rastni dobi. Ponovno dovoli rez cepičev oziroma podlag šele potem, ko v zadnjih dveh popolnih rasti dobah v tem matičnem vinogradu oziroma matičnjaku ni več bolezenskih znamenj trsnih rumenic oziroma FD ni bila potrjena z laboratorijsko analizo.

Če je bila okužba odkrita v varovalnem pasu trsnice, matičnega vinograda ali matičnjaka, je cepiče, podlage oziroma trsne cepljenke mogoče premeščati le, če so bili predhodno tretirani z vročo vodo v skladu z metodo, ki je navedena v poglavju 5.7. Lahko pa se premeščajo tudi, če so izpolnjeni določeni pogoji: da okužba ni bila ugotovljena v tej trsnici, matičnem vinogradu ali matičnjaku in ocena tveganja, ki jo pripravi Uprava, pokaže, da ni tveganja za prenos FD ter je imetnik spremljal in zatiral ameriškega škržatka v skladu z načrtom ukrepov, v varovalnem pasu pa so bile odstranjene vse trte z bolezenskimi znamenji. **Če trsnica, matični vinograd ali matičnjak z določitvijo novega žarišča pade v žarišče okužbe in okužba s FD ni bila ugotovljena niti v tej trsnici, matičnem vinogradu ali matičnjaku** niti v njihovem varovalnem pasu, fitosanitarni inšpektor izjemoma dovoli premeščanje podlag, cepičev oziroma trsnih cepljenk. To pomeni, da so bili trsnica, matični vinograd ali matičnjak posajeni, preden je Uprava

z odločbo določila to žarišče. Da fitosanitarni inšpektor dovoli premeščanje, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- ocena tveganja, ki jo pripravi Uprava, pokaže, da ne obstaja tveganje za prenos FD;
- v tem matičnem vinogradu, matičnjaku ali trsnici in njihovem varovalnem pasu so bile odstranjene trte, ki kažejo bolezenska znamenja trsnih rumenic ;
- iz evidence uporabe je FFS, ki jo vodi imetnik, je razvidno, da je tretiral ameriškega škržatka, kot je opisano v poglavju 5.6 in
- imetnik je spremljal ameriškega škržatka z rumenimi lepljivimi ploščami, kot je opisano v poglavju 5.3.

Če je v trsnici, matičnem vinogradu ali matičnjaku v žarišču okužbe do 20% trt z bolezenskimi znamenji, fitosanitarni inšpektor odredi uničenje posameznih trt. Če pa je delež trt z bolezenskimi znamenji 20% ali več, fitosanitarni inšpektor postopa tako, kot je opisano v poglavju 5.5.2.1.

V trsnici, matičnem vinogradu in matičnjaku je obvezno **tretiranje ameriškega škržatka**, kot je navedeno v poglavju 5.6.

Sajenje novih trsnic, matičnih vinogradov ali matičnjakov v žarišča okužbe ni dovoljeno, čeprav je bila lokacija odobrena, preden je bilo žarišče določeno z odločbo Uprave.

5.5.3 Ukrepi v varovalnem pasu žarišča okužbe

Varovalni pas žarišča okužbe je neokuženo območje, v katerem je zaradi nevarnosti širjenja FD iz žarišč treba izvajati zdravstvene preglede, da bi **pravočasno odkrili okužene trte in preprečili nadaljnje širjenje bolezni**.

V varovalnem pasu žarišč okužbe so dolžni imetniki trte izvajati zdravstvene preglede trte, kot je opisano v poglavju 5.1. To velja za trte v vinogradih za pridelavo grozdja ter za trte v ohišnicah ali brajdah ter za matične vinograde, matičnjake in trsnice. V primeru suma na zlato trsno rumenico je treba poklicati pooblaščenega izvajalca iz točke 4.2 ali fitosanitarnega inšpektorja, ki opravi fitosanitarni pregled in v primeru, če ugotovi sum na navzočnost FD, odvzame uradni vzorec in ga pošlje v pooblaščen laboratorij iz točke 4.4, ki sum potrdi ali ovrže.

V primeru potrditve okužbe v varovalnem pasu žarišča okužbe Uprava z odločbo določi novo žarišče okužbe.

V varovalnem pasu žarišča okužbe je obvezno **zatiranje ameriškega škržatka**, kot je opisano v poglavju 5.6, in sicer v vinogradih za pridelavo grozdja, brajdah in ohišnicah ter trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih.

V trsnicah, matičnih vinogradih in matičnjakih v varovalnem pasu žarišč okužbe morajo imetniki obvezno spremljati ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.3, v vinogradih za pridelavo grozdja pa je tako spremljanje priporočljivo.

5.6 Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi

Zatiranje ameriškega škržatka s fitofarmaceutskimi sredstvi je poleg odstranjevanja okuženih trt ključni ukrep za preprečevanje širjenja FD. V žarišču, kjer so bile najdene okužene trte, obstaja velika verjetnost, da je v resnici okuženih več trt, ne kažejo pa še bolezenskih znamenj. Zaradi te nevarnosti je potrebno znižati populacijo prenašalca ameriškega škržatka na najnižjo možno mero.

Po pravilniku je zatiranje ameriškega škržatka obvezno za vse imetnike trte:

- v vinogradih za pridelavo grozdja ter na brajdah oziroma ohišnicah na razmejenem območju zlate trsne rumenice, to je v žariščih okužbe in njihovih varovalnih pasovih,
- v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah na celotnem območju Slovenije.

V vinogradih izven razmejenih območij zatiranje ameriškega škržatka ni obvezno, je pa priporočljivo.

Okvirni roki tretiranja so navedeni v nadaljevanju, natančnejše roke pa napove javna služba zdravstvenega varstva rastlin, ki je organizirana v 5 centrih in sicer naslednjih Kmetijsko gozdarskih zavodih oziroma inštitutih:

- Kmetijski inštitut Slovenije: za osrednjo Slovenijo in za celotno Slovenijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica: za zahodno Slovenijo,
- Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Slovenije: za Celjsko in Koroško regijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Novo Mesto: za jugovzhodno Slovenijo,
- Kmetijsko gozdarski zavod Maribor: za severovzhodno Slovenijo.

Kontaktne podatke centrov so na spletni strani Uprave:

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/sluzba_za_varstvo_rastlin/obmocj_a_delovanja_javne_sluzbe_po_posameznih_institucijah/ .

Javna služba zdravstvenega varstva rastlin napove natančnejše termine tretiranja za posamezna območja v Sloveniji na podlagi spremljanja razvoja trte in ameriškega škržatka ter jih objavi na telefonskih odzivnikih, svojih spletnih straneh in v prognozičnih obvestilih na spletni strani Agrometeorološkega portala Slovenije <http://agromet.mkgp.gov.si/pp/> .

Pomembno je, da pričnemo z zatiranjem dovolj zgodaj, ko se začnejo pojavljati ličinke (L_1 , L_2) in nimfe (L_3 - L_5) ter še preden se začno pojavljati odrasli škržatki. Razlog za zgodnje tretiranje je tudi v tem, da fitoplazmo lahko prenašajo že nimfe 3. razvojnega stadija (L_3). Preimaginalne oblike (ličinke in nimfe) so bolj občutljive na insekticide kot odrasli škržatki, zato jih je lažje zatreti.

Dovoljena sredstva na dan 1. 6. 2017 so v preglednici 1, raspored tretiranj pa je naveden v preglednicah 2, 3, 4, 5 in 6.

Opozarjamo, da je treba vsa fitofarmacevtska sredstva uporabljati v skladu z navodili za uporabo in navedbami na etiketi. Pri uporabi je treba upoštevati Pravilnik o pravilni uporabi fitofarmacevtskih sredstev (Uradni list RS, št. 71/14).

5.6.1 Sredstva za zatiranje ameriškega škržatka

V poglavju so navedeni pripravki, ki so imeli dovoljenje za zatiranje ameriškega škržatka dne 1. 6. 2017. Sprotni veljavni podatki o dovoljenih pripravkih so v vsakoletnih Navodilih za zatiranje ameriškega škržatka, ki so objavljena na spletni strani Uprave.

Preglednica 1: Registrirana fitofarmacevtska sredstva za zatiranje ameriškega škržatka in povzetki omejitev njihove uporabe na dan 30. 5. 2018

Pripravek	Aktivna snov	Delovanje na am. škržatka		Število dovoljenih tretiranj/leto	Karenca (št. dni)	Dovoljenje do
		ličinke	odrasli			
Actara 25 WG	tiametoksam	+++	+++	tri ¹	14	30.4.2019
Reldan 22 EC	klorpirifos-metil	+++	+++	eno ²	21	31.1.2019
Decis 2,5 EC	deltametrin	+++	+++	eno ³ dve ⁴	14	31. 10. 2019
Decis						31. 1. 2018, lahko se uporablja za zatiranje ameriškega škržatka v letu 2018
Gat decline 2,5 EC	deltametrin	+++	+++	dve	14	24. 4. 2017 (zaloge v uporabi do 25.10.2018)
Flora verde	piretrin	++	++	tri	3	31. 8. 2020
Biotip floral	piretrin	++	++	tri	3	31. 8. 2020
Steward	indoksakarb	++	-	dve	10	31. 10. 2018
Pyrinex M22	klorpirifos-metil			eno ²	21	31. 1. 2019

¹ sredstvo je dovoljeno tudi v matičnjakih in trsnicah kot manjša uporaba.

² z aktivno snovjo na podlagi klorpirifos-metila lahko tretiramo le 1 krat, kar pomeni, da lahko 1 krat uporabimo Reldan 22 EC ali Pyrinex M22.

³ v vinogradih za pridelavo grozdja

⁴ v matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah

Pripravek Daskor 440 (aktivna snov: cipermetrin in klorpirifos-metil) ima dovoljenje za zatiranje križastega in pasastega groznega sukača pri pridelavi namiznega in vinskega grozdja, pripravek pa ima stransko delovanje tudi na ameriškega škržatka ob uporabi za grozdne sukače.

OPOZORILO: Vsa sredstva, ki jih uporabljamo za zatiranje ameriškega škržatka, so nevarna za čebele. Zato je pomembno, da zatiranje opravimo šele takrat, ko je trta že povsem odcvetela.

5.6.2 Vinogradi za pridelavo grozdja, brajde in ohišnice v žariščih okužbe in varovalnih pasovih žarišč okužbe

V vinogradih za pridelavo grozdja, ki se nahajajo v razmejenem območju (to so žarišča okužbe in varovalni pasovi), je obvezno **najmanj 1 tretiranje**. Pri tem dajemo prednost pripravku Actara 25 WG (aktivna snov je tiametoksam). Pripravek Actara 25 WG je sistemski insekticid z rezidualnim načinom delovanja, ki učinkovito zatira ameriškega škržatka, zato tretiranja običajno ni potrebno ponoviti. Če je bilo za prvo tretiranje uporabljeno katero drugo izmed naštetih sredstev v preglednici 1, je potrebno tretiranje ponoviti v 2. napovedanem roku. Delovanje ostalih sredstev je namreč krajše in so manj učinkovita (samo teden do 10 dni). V tem primeru za drugo tretiranje proti ameriškemu škržatku uporabimo eno izmed sredstev, ki je navedeno (za drugo tretiranje) v preglednici 2.

Preglednica 2: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja na razmejenem območju in ustrezna fitofarmaceutvska sredstva.

Tretiranje / Termin	Razvojna faza trte	Ameriški škržatek	Sredstvo	Opombe
1. tretiranje: sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Decis Gat decline 2,5 EC Flora verde Biotip floral Reldan 22 EC Pyrinex M22	Po končanem cvetenju! Prednost dajemo pripravku Actara 25 WG
2. tretiranje: običajno 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Actara 25 WG Reldan 22 EC Pyrinex M22	Če smo za prvo tretiranje uporabili pripravek Actara, 2. tretiranje ni potrebno. 2. tretiranje opravimo le v primeru, če smo za 1. tretiranje uporabili drug insekticid oz. če je na rumene lepljive plošče ulovljenih 4 ali več osebkov na ploščo na teden. Vsi pripravki, razen Actara 25 WG, imajo registracijo za zatiranje grozdnih sukačev.

Pri tem je smiselno spremljati ulov odraslih ameriških škržatkov z rumenimi lepljivimi ploščami. Drugo tretiranje opravimo, če je na rumene lepljive plošče ulovljenih 4 ali več škržatkov. Spremljanje ulova ameriškega škržatka je opisano v poglavju 5.3. Okvirni termini in pripravki so navedeni v preglednici 2, natančnejše roke pa napove služba za varstvo rastlin. Enako postopamo tudi v brajdah in ohišnicah.

V ekološki pridelavi so za zatiranje ameriškega pripravka na razpolago pripravki na podlagi piretrina. Opraviti je treba dve tretiranji, razen če po prvem tretiranju s spremljanjem ulova z rumenimi lepljivimi ploščami ugotovimo, da ulov odraslih škržatkov ne presega 4 osebkov na rumeno lepljivo ploščo na teden. V takem primeru tretiranja ni treba ponoviti. Spremljanje ulova ameriškega škržatka je opisano v poglavju 5.3. Če je potrebno, opravimo drugo tretiranje 7 do 10 dni po prvem tretiranju (v skladu z napovedjo službe za varstvo rastlin). Okvirni termini in pripravki so v preglednici 3.

Preglednica 3: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrdžatka v vinogradih za pridelavo grozdja v ekološki pridelavi na razmejenem območju in ustrezna fitofarmaceutska sredstva.

Tretiranje / Termin	Razvojna faza trte	Ameriški škrdžatek	Sredstvo	Opombe
1. tretiranje: sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	ličinke L ₁ –L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Pripravki na podlagi piretrina: Flora verde Biotip floral	Po končanem cvetenju!
2. tretiranje: ekološka pridelava 5 do 7 dni po 1. tretiranju	BBCH od 71 dalje	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrdžatki	Pripravki na podlagi piretrina: Flora verde Biotip floral	2. tretiranje opravimo le v primeru, če je na rumene lepljive plošče ulovljenih 4 ali več osebkov na ploščo na teden. Oba pripravka sta registrirana tudi proti grozdnim sukačem.

5.6.3 Matični vinogradi, matičnjaki in trsnice

V matičnih vinogradih, matičnjakih in trsnicah povsod po Sloveniji sta obvezni najmanj dve tretiranji ameriškega škrdžatka. Če se kasneje na rumene lepljive plošče še ulovijo odrasli škrdžatki, je treba tretiranje ponoviti. Imetniki morajo spremljati ameriškega škrdžatka z rumenimi lepljivimi ploščami, kot je navedeno v poglavju 5.3. Okvirni roki tretiranja in sredstva so v preglednicah 4 in 5. V matičnih vinogradih je treba paziti na karenci.

Preglednica 4: Okvirni termini tretiranja ameriškega škrdžatka v matičnih vinogradih .

Tretiranje/ Termin	Razvojna faza trte	Ameriški škrdžatek	Sredstvo	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	ličinke L ₁ –L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Reldan 22 EC Pyrinex M22 Flora verde Biotip floral	Prednost dajemo pripravku Actara 25 WG.
2. tretiranje okoli 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škrdžatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC* Reldan 22 EC* Pyrinex M22* Flora verde* Biotip floral*	*S tem tretiranjem lahko zatiramo tudi grozdne sukače.
3. tretiranje konec julija, prva dekada avgusta	BBCH od 81 dalje	Odrasli škrdžatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC** Flora verde Biotip floral	Tretiranje opravimo, če so na rumene lepljive plošče ulovljeni odrasli škrdžatki. ** s pripravkom Decis 2,5 EC lahko opravimo 2 tretiranji.

Preglednica 5: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v matičnjakih.

Tretiranje/ Termin	Razvojna faza trte	Ameriški škržatek	Sredstvo	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC*	* dovoljeni sta 2 tretiranj
2. tretiranje okoli 2 do 3 tedne po 1. tretiranju (do 15. julija)	BBCH od 71 dalje	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC*	
3. tretiranje konec julija, prva dekada avgusta	BBCH od 81 dalje	Odrasli škržatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC*	Tretiranje opravimo, če so na rumene lepljive plošče ulovljeni odrasli škržatki.

Preglednica 6: Okvirni termini tretiranja ameriškega škržatka v trsnicah.

Tretiranje/ Termin	Ameriški škržatek	Sredstvo	Opombe
1. tretiranje sredina junija do konca junija	ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Decis 2,5 EC* Decis*	* Dovoljeni sta 2 tretiranj v eni rastni dobi.
2. tretiranje običajno 3 tedne po 1. tretiranju: do 15. julija	ličinke L ₂ do L ₅ , prvi odrasli škržatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC Decis	
Nadaljnja tretiranja: čez 2 do 3 tedne	Odrasli škržatki	Actara 25 WG Decis 2,5 EC*	Tretiranje ponovimo, če so na rumene lepljive plošče ulovljeni odrasli škržatki

5.6.4 Vinogradi izven razmejenih območij zlate trsne rumenice

Izven razmejenih območij zatiranje ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja ni obvezno, je pa priporočljivo opraviti vsaj eno tretiranje, če je ameriški škržatek v njih navzoč, oziroma če je populacija velika. V takih vinogradih je priporočljivo spremljati ulov ameriškega škržatka z rumenimi lepljivimi ploščami, kot je opisano v poglavju 5.3. Okvirni termini in sredstva so v preglednici 6.

Preglednica 7: Termini zatiranja ameriškega škržatka v vinogradih za pridelavo grozdja izven razmejenih območij in ustrezna fitofarmacevtska sredstva.

Tretiranje/ Termin	Razvojna faza trte	Ameriški škržatek	Sredstvo	Opombe
sredina junija do konca junija	Po končanem cvetenju BBCH 69	ličinke L ₁ – L ₃ (2-4 tedne po začetku izleganja)	Actara 25 WG Reldan 22 EC Pyrinex M22 Decis 2,5 EC Decis Gat decline 2,5 EC Flora verde Biotip floral Steward	Po končanem cvetenju! Prednost dajemo pripravku Actara 25 WG

5.6.5 Podatki o fitofarmacevtskih sredstvih za zatiranje ameriškega škržatka

5.6.5.1 Actara 25 WG

Pripravek učinkovito zatira vse razvojne stadije ameriškega škržatka. Najbolj je učinkovit, če ga uporabimo v zgodnjih stadijih ličinke (L₁ do L₃). Uporabljamo ga v odmerku 200 g/ha. **Dovoljena so največ tri tretiranja** na istem zemljišču v eni rastni dobi, sredstvo se uporablja v presledkih 21 dni. Kot manjša uporaba je sredstvo dovoljeno za zatiranje ameriškega škržatka v trsnicah in matičnjakih in sicer največ tri tretiranja v eni rastni dobi v presledkih 21 dni. **Sredstvo Actara 25 WG je prepovedano uporabljati pred ali med cvetenjem trte.** Uporablja se ga lahko le takrat, ko ni vetra.

Pri tretiranju vinske trte je potrebno preprečiti onesnaženje vodotokov, vodnjakov, jezer in vodnih izvirov tako, da tretiramo v oddaljenosti najmanj 20 m od njih. Actara spada med sistemična sredstva in je razvrščena kot nevarna za čebele, zato je treba sredstvo uporabiti **po končanem cvetenju trte**. Pred tretiranjem je treba odstraniti vso cvetočo podrast v vinogradu in njegovi neposredni bližini. Pri uporabi pripravka Actara je potrebno paziti, da rastlina ni v stresu, v tem primeru je namreč delovanje tega sredstva slabše.

Sredstvo ima dovoljenje le do 30. 4. 2019.

5.6.5.2 Reldan 22 EC

Pripravek Reldan 22 EC v odmerku 1 l/ha (v 0,1 % koncentraciji ob porabi vode 1000 l/ha oz. 10 ml na 10 l vode na 100 m²) se uporablja kot insekticid za omejevanje številčnosti ameriškega škržatka in ne zadošča kot karantenski ukrep v razmejenih območjih.

Sredstvo se lahko na istem zemljišču uporabi samo enkrat v eni rastni dobi v skladu z napovedjo službe za varstvo rastlin za zatiranje grozdnih sukačev. Če je uporabljeno v skladu z navodili, ni fitotoksično na gojenih rastlinah. Pri sortah vinske trte 'Zeleni sauvignon' in 'Merlot' lahko povzroča delno razbarvanje listov.

Sredstvo je nevarno za čebele. Zaradi zaščite žuželk in drugih žuželk oprasevalcev se ne tretira rastlin med cvetenjem in v prisotnosti cvetočega plevela. Zaradi zaščite vodnih organizmov je treba upoštevati netretiran varnostni pas 50 m do vodne površine. Ne tretira se v vročem in vetrovnem vremenu.

Opozorilo: s pripravki na podlagi klorpirifos-metila lahko tretiramo le 1 krat v rastni dobi, kar pomeni, da lahko 1 krat uporabimo Reldan 22 EC ali Pyrinex M22 ali Daskor 440.

Reldan 22 EC ima dovoljenje do 31. 1. 2019.

5.6.5.3 Pyrinex M22

Ta pripravek se lahko uporablja v odmerku 1 l/ha kot insekticid za omejevanje številčnosti ameriškega škržatka in ne zadošča za karantenski ukrep v razmejenih območjih zlate trsne rumenice. Glede uporabe velja enako kot pri pripravku Reldan 22 EC v odmerku 1 l/ha.

Opozorilo: s pripravki na podlagi klorpirifos-metila lahko tretiramo le 1 krat v rastni dobi, kar pomeni, da lahko 1 krat uporabimo Reldan 22 EC ali Pyrinex M22 ali Daskor 440. Pyrinex M22 ima dovoljenje do 31. 1. 2019.

5.6.5.4 Decis 2,5 EC, Decis, Gat decline

Decis 2,5 EC in Decis: eno tretiranje je dovoljeno za vinograde za pridelavo grozdja in sicer od konca cvetenja trte do takrat, ko jagode dosežejo velikost graha (BBCH 71 do 75). Uporabljamo ga v odmerku 0,5 l/ha. Ni priporočeno mešanje z alkalnimi pripravki, s pripravki na podlagi žvepla in tiofanata.

Gat decline: dovoljeni sta dve tretiranji v odmerku 0,5 l/ha.

Skupno število tretiranj z vsemi tremi sredstvi je največ dva krat na istem zemljišču v eni rastni dobi.

Pri uporabi pripravkov Decis, Decis 2,5 EC in Gat decline je treba preprečiti onesnaženje vodotokov, vodnjakov, jezer in vodnih izvirov tako, da upoštevamo predpise s področja varstva voda. S sredstvi se ne sme tretirati v območju 30 m tlorisne širine od meje brega voda 1. in 2. reda. Sredstva so nevarna za čebele, z njimi se ne sme tretirati v času cvetenja gojenih rastlin in podrasti. **Zaradi zaščite čebel in drugih žuželk oprasovalcev se lahko tretira v nočnem času dve uri po sončnem zahodu in največ dve uri pred sončnim vzhodom.**

Decis in Decis 2,5 EC: dve tretiranji sta dovoljeni za matične vinograde, matičnjake in trsnice.

Pripravki **Decis 2,5 EC, Decis in Gat decline 2,5 EC** spadajo v skupino sintetičnih piretroidov. Omenjeni pripravki imajo negativni vpliv na plenilske pršice iz družine Phytoseiidae – naravne sovražnike rdeče sadne pršice in pršic šiškarič (akarinoze in erinoze). Zato lahko v takšnih vinogradih lahko pride do prerazmnožitve omenjenih škodljivcev.

Pripravek Decis 2,5 EC ima dovoljenje do 31. 10. 2019, Gat decline je imel dovoljenje do 24. 4. 2017, zaloge pa se lahko uporabijo do 25. 10. 2018. Pripravek Decis je imel dovoljenje do 31. 1. 2018, lahko pa se še uporablja za zatiranje ameriškega škržatka v letu 2018.

5.6.5.5 Pripravki na osnovi piretrina

Pripravki na osnovi piretrina, ki imajo dovoljenje za zatiranje ameriškega škržatka, sta: **Flora verde in Biotip floral**. Na podlagi preverjanja pristojnih služb na MKO uporaba piperonil butoksida, ki ga vsebujeta pripravka, v ekološki pridelavi ni sporna.

Učinek teh sredstev je boljši z dodatkom ogrščičnega olja v koncentraciji 0,5%. Rastline temeljito omočimo tudi na spodnji strani listov. Tretiramo ob lepem vremenu, po možnosti zvečer oziroma v hladnejših urah dneva. **Sredstvi sta nevarni za čebele.**

Pripravka **Flora verde in Biotip floral** uporabimo v 0,16% koncentraciji. Sredstvi sta primerni za omejevanje ameriškega škržatka. V primeru močnejšega napada ali ugotovljene navzočnosti

škodljivca tretiranje ponovimo po 7 do 15 dneh. Oba pripravka imata dovoljenje tudi za zatiranje križastega in pasastega grozdnega sukača. Priporoča se uporaba zvečer in v hladnejših urah dneva. S sredstvom se ne sme tretirati v območju 15 m tlorisne širine od meje brega voda 1. reda oziroma 5 m od meje brega voda 2. reda. Sredstvi sta nevarni za čebele.

5.6.5.6 Steward

Uporaba Stewarda je dovoljena le za ličinke stadijev od L1 do L3, vendar sredstvo le zmanjšuje populacijo ameriškega škržatka in za karantenski ukrep v razmejenih območjih ne zadošča. Uporabljamo ga v koncentraciji 0,015% pri porabi vode 1000 l/ha. Sredstvo je nevarno za čebele. Uporabljamo ga lahko v oddaljenosti več kot 15 m od nadzemnih voda 1. reda in 5 m od nadzemnih voda 2. reda. Ne sme se ga uporabljati v času cvetenja.

Pripravek ima dovoljenje do 31. 10. 2018.

5.6.5.7 Daskor 440

Daskor 440 ima dovoljenje za zatiranje križastega in pasastega grozdnega sukača v pridelavi namiznega in vinskega grozdja, ob tej uporabi pa ima stransko delovanje tudi na ameriškega škržatka. Proti grozdnim sukačem se uporablja v odmerku 0,5 l/ha. S tem pripravkom se lahko tretira le 1 krat v rastni dobi.

Opozorilo: s pripravki na podlagi klorpirifos-metila lahko tretiramo le 1 krat v rastni dobi, kar pomeni, da lahko 1 krat uporabimo Reldan 22 EC ali Pyninex M22 ali Daskor 440.

Pripravek ima dovoljenje do 31. 1. 2019.

5.7 Metoda tretiranja z vročo vodo

Metoda tretiranja z vročo vodo je postopek, ki je namenjen za odstranitev okužbe z zlato trsno rumenico, ki jo povzroča fitoplazma *Grapevine Flavescence dorée* in nekaterih drugih patogenov, ki se lahko prenašajo s cepiči, podlagami ali trsnimi cepljenkami.

Metoda tretiranja z vročo vodo je objavljena na spletni strani Uprave

http://www.uvhvvr.gov.si/si/delovna_podrocja/zdravje_rastlin/nevarni_skodljivci_in_bolezni_rastl_in/karantenski_skodljivi_organizmi/posebno_nadzorovani_skodljivi_organizmi/zlata_trsna_rumenica/.

5.8 Ukrepi v opuščeni vinogradih

Opuščeni vinogradi lahko predstavljajo tveganje za širjenje FD, ker v njih imetniki ne izvajajo zdravstvenih pregledov iz poglavja 5.1 in ne tretirajo ameriškega škržatka, kot je navedeno v poglavju 5.6.

V opuščeni vinogradih v razmejenem območju fitosanitarni inšpektor odredi obdelavo in vzdrževanje, vključno s tretiranjem ameriškega škržatka. Če imetnik tega ne izvede v roku, ki ga je določil inšpektor, potem ta odredi uničenje takega vinograda.

Za ukrepanje v opuščeni vinogradih izven razmejenega območja je pristojen kmetijski inšpektor.

Če pooblaščen izvajalci ali organ za potrjevanje najdejo opuščeni vinograd tako v razmejenem območju ali izven njega, o tem obvestijo fitosanitarnega oziroma kmetijskega inšpektorja.

6 PRIDELAVA NEOKUŽENIH TRSNIH CEPLJENK, CEPIČEV IN PODLAG TRTE

Pri premeščanju znotraj EU mora rastline rodu *Vitis* L., razen plodov in semena (trsne cepljenke, podlage in cepiči), spremljati rastlinski potni list do končnega uporabnika. Z izdajo rastlinskega potnega lista pridelovalec zagotovi, da sadike niso okužene s FD. Trsne cepljenke, podlage in cepiči so neokuženi, če so pridelani na neokuženem mestu pridelave, ki je pod fitosanitarnim nadzorom.

6.1 Neokuženo mesto pridelave

Pravilnik določa, da se trsnica, matični vinograd ali matičnjak šteje kot neokuženo mesto ali enota pridelave, če je lokacija oddaljena od žarišča okužbe, kot je navedeno v nadaljevanju.

Da je zagotovljen zadosten odmik od meje žarišča okužbe, mora imetnik, če želi posaditi trsnico, matični vinograd ali matičnjak na novo lokacijo, pred sajenjem in sicer v času od 15. novembra do 30. aprila lokacijo prijaviti fitosanitarnemu inšpektorju, ki preveri oddaljenost lokacije od žarišča okužbe. Fitosanitarni inšpektor odobri novo lokacijo, če je ta oddaljena najmanj 250 m od žarišča okužbe, določenega v skladu s pravilnikom iz leta 2014. Lokacije, ki so bile odobrene pred sprejetjem pravilnika v letu 2014, morajo biti oddaljene najmanj 100 m od žarišč okužbe, ki imajo polmer 1000 m oziroma 500 m.

Novo sajenje trsnice, matičnega nasada ali matičnjaka v žarišča okužbe ni dovoljeno.

Da bi zagotovili neokužen razmnoževalni material trte, na matičnih rastlinah v matičnem nasadu v zadnjih dveh popolnih rastnih dobah pred rezjo cepičev oziroma podlag v skladu s posebnimi zahtevami iz priloge IV.A.II Direktive 2000/29 (točka 17) ne sme biti bolezenskih znamenj zlate trsne rumenice.

Fitosanitarni inšpektor ali uradni organ za potrjevanje opravi v trsnicah in matičnih nasadih ter njihovih varovalnih pasovih vsako leto vizualne preglede na navzočnost bolezenskih znamenj trsni rumenic, kot je navedeno v poglavju 5.1.

Ker obstaja možnost prenosa FD s sroboti na trto, mora imetnik trte iz trsnic, matičnih vinogradov in matičnjakov ter iz njihove okolice odstraniti navadni srobot, kot je opisano v poglavju 5.4.

V primeru, ko je trsnica, matični vinograd ali matičnjak v razmejenem območju zlate trsne rumenice, se v njih izvajajo ukrepi iz poglavja 5.5.

6.2 Premeščanje v varovana območja za fitoplazmo *Grapevine flavescence dorée*

Varovana območja v EU za fitoplazmo *Grapevine flavescence dorée*, določena z Uredbo št. 690/2008 o priznavanju varovanih območij v Skupnosti, izpostavljenih posebni nevarnosti za zdravstveno varstvo rastlin, so naslednja:

- celotno ozemlje Republike Češke,
- Francija: pokrajine Šampanja-Ardeni, Lorena, Alzacija, Picardija (departma Aisne) in Ile de France (občine Citry, Nanteuil-sur-Marne in Saâcy-sur-Marne),
- Italija: pokrajine Bazilikata, Sardinija in Apulija.

Za premeščanje v varovana območja v EU za fitoplazmo *Grapevine flavescence dorée* morajo trte imeti rastlinski potni list za varovana območja, to je **rastlinski potni list z oznako ZP-d4**. To

pomeni, da trte izpolnjujejo posebne zahteve iz priloge IV.B direktive 2000/29/ES (točka 32). Z izdajo takega rastlinskega potnega lista je tako podana izjava, da rastline izvirajo in so bile gojene na mestu pridelave:

(a) v državi, kjer pojav FD ni znan, ali

(b) na območju, kjer je bilo z uradnim postopkom ugotovljeno, da FD ni navzoča, ali

(c) v varovanih območjih na Češkem, v Franciji v pokrajinah Šampanja-Ardeni, Lorena, Alzacija v letu 2014 pa tudi Picardija (departma Aisne) in Ile de France (občine Citry, Nanteuil-sur-Marne in Saâcy-sur-Marne; v Italiji v pokrajinah Bazilikata, in Sardinija ter Apulija ali

(d) kjer na matičnih rastlinah v zadnjih dveh zaključenih rastnih dobah ni bilo znamenj FD ter:

- v trsnici ni bilo znamenj FD ali

- so bile trsne cepljenke tretirane z vročo vodo (45 minut pri najmanj 50°C).

V Sloveniji je možno izpolnjevati posebne zahteve iz točke (d), tako se lahko trsne cepljenke, podlage ali cepiči premeščajo v varovana območja v EU, če so pridelani na neokuženem mestu oziroma enoti pridelave.